

Geletterd: een verhaal van meer dan zelfredzaamheid

De plannen voor een hervorming in het secundair onderwijs waar in Vlaanderen zoveel om te doen is, waren voor ons mede de aanleiding voor een kritische reflectie. Twee uitgangspunten stelden we voorop: we willen de leerling en zijn ontwikkelingsperspectief centraal stellen en daarbij vertrekken vanuit een breed vormingsconcept. Die vorming is er voor alle leerlingen en houdt in dat elke leerling – ook diegene die het meeste risico loopt – aan bod komt en rijke contexten aangeboden krijgt; contexten die jongeren toelaten om hun kennis van de wereld (verder) uit te bouwen.

Het voorbije schooljaar verkenden we ‘geletterdheid’ als kans om met kwetsbare jongeren te werken aan een brede vorming. De focus van dit verhaal ligt bij jongeren die het basisonderwijs verlaten zonder getuigschrift en dus in Vlaanderen in de huidige B-stroom terecht komen – het schakeltraject zoals dat in het masterplan hervorming secundair onderwijs genoemd wordt.

In de derde graad van het basisonderwijs wordt de heterogeniteit tussen de leerlingen erg duidelijk. We zijn er voorstander van dat jongeren vorderen op eigen tempo en dat ze, samen met leeftijdsgenoten, doorstromen naar het secundair onderwijs, eventueel zonder getuigschrift van het basisonderwijs te behalen.

De zorgvisie die het VVKBaO (Vlaams Verbond van het Katholiek Basisonderwijs) hanteert, ondersteunt deze thesis:

- leerlingen vorderen op leeftijd;
- er wordt geïnvesteerd in een degelijke basisdidactiek die rekening houdt met de heterogeniteit van de leerlingengroep;
- men streeft naar krachtige leeromgevingen;
- er wordt, indien nodig, handelingsgericht gewerkt;
- er is afstemming op de concrete leerbehoefte van de individuele leerling.

Voor jongeren die doorstromen op basis van leeftijd en die het getuigschrift basisonderwijs niet halen – omdat ze het curriculum niet afwerkten – is er behoefte aan betekenisvolle informatieoverdracht. Het is de bedoeling – meer nog dan voorheen – om verder te bouwen op wat de leerling wel verworven heeft.

Welke informatie kan de basisschool over de individuele leerling doorgeven, zodat het secundair onderwijs verder kan werken aan een leertraject dat de jongere maximaal kansen geeft om de doelstellingen van het gemeenschappelijk curriculum te bereiken? Wat kan of moet het format van zo'n gedocumenteerd verslag/leerlingvolgsysteem inhouden? We verwachten informatie die complementair is aan de BaSo-fiche, die vooral als doel heeft om het vervolgonderwijs te informeren over de succesvolle zorgactiviteiten die in het basisonderwijs ten aanzien van de betrokken leerling werden genomen. Inhoudelijke informatie over leervorderingen van de leerling zegt immers meer dan de cijfergegevens van het rapport.

Met de collega's van het basisonderwijs startte een boeiende zoektocht naar een zinvol kader. Zo kwamen we bij de vraag of we via 'geletterdheid' de krijtlijnen voor de informatieoverdracht zouden kunnen uitzetten.

De omschrijvingen voor geletterdheid zijn veelbelovend. Het voortgangsrapport bij het eerste plan geletterdheid stelt:

“Geletterdheid is de kennis en vaardigheid die nodig is om via geschreven taal te communiceren en informatie te verwerken, de vaardigheid om met numerieke en grafische gegevens om te gaan en de vaardigheid voor het gebruik van ICT. Geletterdheid is een geïntegreerde vaardigheid en omvat o.m. de competentie om informatie te vinden en te gebruiken, rekenkundige bewerkingen uit te voeren, kwantitatieve informatie te

vinden en te gebruiken, digitale informatie te selecteren, te analyseren, te interpreteren en te verwerken en gebruik te maken van technologische middelen”.

De raad van Europa en het Europees parlement stelden in 2006 een Europees kader van sleutelcompetenties voor een leven lang leren vast. Hoewel alle sleutelcompetenties even belangrijk zijn zegt de nota:

“Competentie in de fundamentele basisvaardigheden taal, lezen en schrijven, rekenen en informatie- en communicatietechnologie (ICT) is een essentiële basis voor leren, en de leercompetentie ondersteunt alle leeractiviteiten”.

Geletterdheidsvaardigheden kunnen dus beschouwd worden als het onderliggende weefsel van vaardigheden dat in alle leeractiviteiten van de verschillende vormingsdomeinen aan bod komt. Daarnaast stellen we vast dat ‘geletterdheid’ eigenlijk een dynamisch begrip is. Onze maatschappij wordt steeds complexer en is ook steeds in evolutie. De geletterdheidstraining die wij onze jongeren aanbieden, moet hierop anticiperen. Maar wat betekent dat concreet? Bestaat er zoiets als een ‘geletterdheidslijn’? Valt die zomaar samen met eindtermen of leerplandoelen?

Uitdagingen genoeg om met deze bril de huidige leerplannen te bekijken. Zitten er in de leerplannen voldoende expliciete aanzetten om bewust aan brede geletterdheidstraining te werken? Wij maakten alvast een start en geven graag relaas van dit boeiende reflectieproces.